

מראי מקומות - ביצה

טו:

יום טוב

ערובו, אף הוא יתרשל בו, ולא ישמרנו, או יאבד או יאכל, ולא יזכור לברור לשבת כלל.

ז. ר' אשי אמר כדי שיאמרו אין אופין

מיו"ט לשבת, ק"ו מיו"ט לחול

כ' הרא"ש (ס"א) דנראה נפק"מ בין הטעמים, דלרבא צריך לערב דוקא בעיו"ט, כדי שיברור מנה יפה לשבת, ולר' אשי יכול לערב אפי' קודם עיו"ט, ונמצא דיו"ט של סוכות שחל להיות בחמישי בשבת, יכול לערב בעיו"ט עירוב א' לשבת זו ולשבת הבאה.

ח. התחילו כת ששית לצאת

כ' המהרש"א דנראה דאלו ו' כתות הם ה' כתות לענין זמן אכילה בפ"ק דשבת, שעה ראשונה מאכל לודים וכו', שעה ששית מאכל ת"ח, וה"נ כת ששית היו ת"ח, ויצאו לאכילה בזמנם.

ז. שמיניחים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה

פ' המשך חכמה (בראשית ג, י), דלר"א הוי שמחת יו"ט מצוה כמו תפלה נגד תורה, וזה שעוסקין בחיי שעה, דהיינו שמחת יו"ט, והיא תלויה בזמן, הוי קיום גשמי, אבל תורה היא חיי עולם, שבמקום שאין גשם כלל, עוסקין בתורה [ע"ש באריכות בביאור ענין זה]. אבל לרבנן הוי שמחת יו"ט חובה, ומי שעוסק בתורה ואינו מקיים מצות שמחת יו"ט, הוי כלומד שלא ע"מ לעשות.

י. ר"א אומר אין לו לאדם ביו"ט אלא

או אוכל ושותה או יושב ושונה

כ' בחי' ר' דוד בפסחים (סח:), דודאי אף ר"א מודה דאסור להתענות ביו"ט, אלא שאין צריך לקבוע סעודה בהם, אבל אם ה' נודד בעסקיו ועבר היום בלא אכילה, רשאי, ורק לקבוע בהם תענית אינו רשאי.

יא. לוו עלי... והאמינו בי ואני פורע

הק' הבן יהודה, לכאן' משמע דכוונת המימרא הוא שילוח מאחרים, והרי מי ימצא מלוה שיסכים להלוות לו ויהי הקב"ה הערב על ההלוואה. ולכן כ' דכוונת הגמ' הוא שילוח כל אדם מיני' ובי', דהיינו דאם רואה אדם שמהריוח שמרויח בחול מעסק המו"מ שלו שאין לו מספיק למותרות בשביל יו"ט, אין לו לומר איך אני יכול להוציא הוצאות מרובות ליו"ט, אלא בזה יכול ללוות מן הבורא עולם, והוא פורע לך אחר יו"ט מה שלווית מעצמך פרנסת ימי החול, ורק בתנאי שיאמין בד' באמת בלב ונפש (וכל זה דלא כתוס', דמבואר דס"ל דכוונת הגמ' היא ללוות מאחרים).

יב. יטע בהן אדר, שנא' אדיר במרום ד'

פ' המהרש"א בשם הערוך, דהיינו יטע בהן אדר, דהיינו שיעשה מהן צדקה, שהיא חשובה לפני ד' במרום.

א. לא יבשל בתחלה מיו"ט לשבת

פ' הרשב"א, בקדרה בפני"ע לצורך השבת, אבל בקדרה א' מותר, וכדאי' לקמן ממלאה אשה קדרה בשו, ואע"פ שאינה צריכה אלא לחתיכה א'. אבל הריטב"א כ' דסתמא קתני, בין בקדרה א' בין בב' קדרות, שאפי' בקדרה א' לא יבשל בתחלה שתהא כונתו שיוותר לשבת, ואם בישל ליו"ט, אפי' בב' קדרות, אם הותר הותר לשבת. וכ' דהא דאמר' לקמן דממלאה אשה קדרה וכו', היינו דוקא לפי שכוונתה באמת ליו"ט.

ב. ואם הותר הותר לשבת

פ' הריטב"א, כלומה ואין מדקדקין עליו לצמצם, ואף מפני מראית עין, כיון דעכ"פ כוונתו היתה ליו"ט.

ג. ועושה תבשיל מעיו"ט וסומך עליו לשבת

וזהו העירוב תבשילין. וכ' הרמב"ם (יו"ט ג, ב) דנקרא עירוב תבשילין, משום דכמו דעירוב חצרות הוא משום היכה, כדי שלא יעלה על דעתם שמותר להוציא מרשות לרשות בשבת, כן זה התבשיל משום היכה וזכרון הוא, כדי שלא ידמו ויחשבו שמותר לאפות ביו"ט מה שאינו נאכל בו ביום. והראב"ד שם משיג וכו' דנקרא עירוב תבשילין משום דמערב צרכי שבת עם צרכי יו"ט לעשותם יחד. והרמ"א (או"ח תקנז, א) כ' על דרך זה, שיחשב מעורב מה שיבשל ויאפה מיו"ט לשבת עם מה שבשל ואפה כבר מעיו"ט לשם שבת, ונמצא שלא התחיל מלאכה ביו"ט, אלא גמר אותה.

ד. ב"ש אומרים שני תבשילין

פ' הבעל המאור (ת. בדפי הרי"ף) דמה שמצריכין ב"ש ב' תבשילין, היינו א' לצלי וא' לקדירה ולחמין, וב"ה ס"ל דתבשיל א' מועיל לכל. והראב"ד משיג דטעם הדבר הוא משום שצריך להיות דבר ניכר שראוי לסמוך עליו.

ה. ושין בדג וביצה שעליו שהן שני תבשילין

ויש להעיר, הרי ודאי קיי"ל כב"ה, ומאי נפק"מ דב"ש מודו בדג וביצה שעליו. וכ' הרשב"א דמזה נשמע לב"ה דתבשיל א' גרידא סגי לי', ולא בדג וביצה שעליו פליגי, ולאפוקי מדרבי שמעון בן אלעזר (ז, ב) דס"ל דבדג וביצה דוקא פליגי.

ו. רבא אמר כדי שיברור מנה יפה

לשבת ומנה יפה ליו"ט

העיר הר"ן (ת. בדפי הרי"ף), לפי רבא לכאן' ק' הא דתנן דאם נאכל ערובו או שאבד לא יבשל עליו בתחלה לשבת, דאם לא יבשל עליו, נמצא בזין גדול יותר לשבת. ותי' דמוטב שלא יתעדן שבת א' ויתעדן שבתות הרבה, שאם אתה מתיר לו לבשל כשנאבד